Unitat 6 · Informació fiable, algoritmes i criptomonedes

Resum · Llibre de l'alumnat, pàgs. 89–104

Un **frau** és un engany per quedar-se amb els teus diners o amb les teves dades. La **suplantació** adopta formes com el phishing, el smishing i el vishing, i es detecta per senyals: urgència, enllaç estrany, petició de dades, import petit i missatge genèric. La regla és **comprovar per un altre canal**. Per decidir bé cal **informació fiable**: una font primària dona la dada original, i les cinc preguntes (qui, què, quan, com i per què) i la lectura lateral ajuden a detectar una **notícia falsa**. Un **algoritme** és una seqüència d'instruccions que decideix què veus a partir de les teves **dades personals**, que tenen valor i estan protegides per drets d'accés, rectificació i supressió. Una contrasenya **llarga i única** multiplica les combinacions, i la **verificació en dos passos** afegeix una segona barrera. La **cadena de blocs** és un registre compartit difícil de falsificar, però no garanteix que una oferta sigui honesta. Molts **criptoactius** són molt volàtils, no tenen per si mateix curs legal i no el cobreix el Fons de Garantia de Dipòsits; la CNMV avisa que invertir-hi és arriscat. Una promesa de guany alt i segur és un senyal d'alarma. Si has caigut, **bloqueja, comunica, canvia les claus, guarda proves i denuncia**, i explica-ho a una persona adulta de confiança. La línia 017 d'INCIBE ofereix assessorament gratuït i confidencial.

Suplantació i estafes

- Phishing, smishing i vishing
- Senyals: urgència, enllaç, dades, import petit
- Compres falses, mules, veu clonada
- Comprovar per un altre canal

Informació fiable

- Font primària i secundària
- Qui, què, quan, com i per què
- Lectura lateral
- Notícies falses i falsificacions amb IA

Algoritmes i dades

- Recomanacions i bombolles
- Dades personals i drets
- Contrasenyes llargues i úniques
- Verificació en dos passos

Criptoactius i cadena de blocs

- Cadena de blocs: registre compartit
- Volatilitat i sense curs legal
- MiCA i CNMV
- Ofertes massa bones

Si has caigut

- Bloquejar, reclamar, canviar claus
- Guardar proves i denunciar
- Línia 017 i AEPD

ON S'EXPLICA AL LLIBRE

- **6.1** Suplantació · 91–92
- **6.2** Informació fiable · 93–94
- **6.3** Dades i claus · 94–95
- **6.4** Criptoactius · 96–98
- **6.5** Denunciar · 98

Material complementari del llibre de l'alumnat. Les persones, empreses i situacions dels casos són fictícies, tret que s'indiqui una altra cosa.